

VISIONER FOR FREMTIDENS LIGGENDE- SYGETRANSPORTUDDANNELSE

Udarbejdet af Reddernes Udviklingssekretariat i samarbejde med sekretariatets Referencegruppe for Sygetransport (ST)

REDDERNES UDVIKLINGSSEKRETARIATS REFERENCEGRUPPE FOR SYGETRANSPORT

Camilla Rihn Ellegaard
Morten Frahm Andersen
Ib Paw Christensen
Claus Riemann
Gunhild Mølgaard
Annette Buhl
Martin Hansen
Fatih Kasap
Elmer Andreasen

REDDERNES UDVIKLINGSSEKRETARIATS KONSULENTER

Maja Broløs
Nille Aaby

SITUATIONEN I DAG OG ØNSKER FOR FREMTIDEN

Sygetransportfaget har været inde i en betydningsfuld udvikling de senere år. Alle fem regioner benytter i dag liggende sygetransporter til at køre de patienter, der ikke er behandlingskrævende men er for syge til at køre selv eller sidde oprejst under transporten til, fra og mellem de danske hospitaler.

Reddere i den liggende sygetransport (i dette papir omtalt som 'ST-reddere') er ofte forhenværende ambulancefolk, der har mange års erfaring med patienthåndtering. Den stigende efterspørgsel efter arbejdskraft i sygetransporten har imidlertid medført, at der ofte ansættes folk, der ikke har erfaring med de opgaver, man kommer ud for som ST-redder. Den nye ST-uddannelse skal således bygges op på en måde, så alle ST-reddere - uanset erfaringsbaggrund - har de fornødne kompetencer og de rigtige værktøjer til at kunne levere en professionel service af høj kvalitet over for patienterne, de pårørende og sundhedsvæsenet som helhed.

VISIONER FOR FREMTIDENS ST-UDDANNELSE

Nedenstående visioner for fremtidens uddannelsen er udarbejdet i samarbejde med RUS' Referencegruppe for Sygetransport, som har til formål at arbejde for, at ST-redderne har værktøjerne og kompetencerne til at levere en kvalitet, der matcher det sundhedssystem, der omkranser ST-transporten – både nu og i fremtiden.

PRAKSISNÆR OG SKRÆDDERSYET UDDANNELSE

Fremtidens uddannelse af ST-reddere skal tilrettelægges, så den lever op til de krav, man som ST-redder bliver stillet overfor i praksis. I forhold til den overordnede tilrettelæggelse af fremtidens uddannelse arbejder RUS i den forbindelse på at bringe følgende visioner til virkelighed:

- At **uddannelsen er skræddersyet** til de kompetencer, der efterspørges i ST-driften. Det indbefatter, at underviserne har god indsigt i ST-området, så både fagenes tilrettelæggelse og selve undervisningen bliver tilpasset de opgaver, man som ST-redder kommer til at udføre.
- At der inddrages **relevante undervisere fra andre fag** (eksempelvis portører, SOSU-assisterer mv.), som kan give faglig- og troværdig indsigt i de forskellige typer behov og krav, man møder som ST-redder.
- At **deltagerne vurderes undervejs** i forløbet i forhold til, om de lever op til de krav, der stilles til en ST-redder ude i virkeligheden. En ST-redder skal kunne handle, have forståelse for kropssprog og kunne samarbejde.
- At der opstilles **klare, nationale mål** for fremtidens ST-uddannelse, så de nye ST-reddere er klædt på til opgaven, uanset hvor i landet de er uddannet.

VIDEN, INDSIGT OG REFLEKSION

Der er mange aspekter, man som ST-redder skal kunne tage højde for i arbejdet med at transportere patienter til- fra- og mellem sundhedsvæsenets institutioner. RUS mener i den forbindelse, at der på fremtidens uddannelse skal undervises i fag, der giver ST-redderen en *grundlæggende* viden om- og forståelse for:

- **Forskellige typer af patienter og pårørende**, man som ST-redder møder i sin dagligdag, herunder viden om, hvordan man observerer, håndterer og handler forskelligt i forhold til de overordnede patientkategorier
- **Smittekilder og smitteveje**, herunder instruktion i forebyggelse og afbrydelse af smitteveje
- **Typiske isolationsformer**, man kan møde (fx clostridium, ESPL, MRSA, WRE samt de forskellige former for tyberkulose)
- **Sundhedsvæsenet og triagering**, herunder UTH-systemet, melding af patient, tavshedspligt mv.
- **Sundhedsvæsenets etik og ST-redderens egen rolle**, herunder refleksion over etiske principper, -spilleregler og -overvejelser i forhold til transport af syge mennesker
- **Skadesstedslære og førstehjælp**, herunder overlevering- og assistance til ambulance¹

PRAKTISKE KOMPETENCER HOS ST-REDDERE

ST-redderen skal udstyres med en række kompetencer for at kunne udføre sit virke professionelt og ansvarligt. I den forbindelse arbejder RUS for, at man i fremtidens uddannelsen fokuserer på at fremme følgende kompetencer hos ST-redderne:

- **Kørselsteknik.** Selv for raske mennesker kan det at ligge ned under transport være en ubehagelig oplevelse. Det samme gør sig gældende for patienter, der – grundet deres situation – ikke er i stand til andet end at ligge. Derfor skal der på uddannelsen være fokus på, hvordan man som ST-redder udfører en glidende kørsel, der er tilpasset passagerens situation og tilstand. Uddannelsen skal desuden have fokus på, hvordan man – som sundhedsvæsenets ansigt udad til – agerer hensynsfuldt i trafikken.
- **Forflytningsteknik og ergonomi.** En stor del af ST-redderens arbejde handler om at forflytte patienter til- og fra båren. Mange forkerte løft risikerer at belaste kroppen og give skader og smerter, der i værste fald udvikler sig kronisk. Det er derfor vigtigt, at man i uddannelsen har fokus på, at løft og forflytninger udføres korrekt og med de rigtige hjælpemidler.
- **Hygiejnehåndtering.** ST-redderen skal efter endt uddannelse kunne udføre almindelig håndhygiejne, indpakning, påføring og aftagning af uniform samt rengøre bil og materiel – både generelt og i forbindelse med særlig forurening og transport af isolationspatienter.

¹ Skadesstedslære og førstehjælp er områder, der fylder meget lidt i hverdagen som ST-redder. Disse emner bør derfor kun indgå i et begrænset omfang på uddannelsen.

- **Omsorg og pleje.** ST-reddere omgås og håndterer meget syge patienter hver dag. Det er derfor altafgørende, at der i uddannelsen er stort fokus på medmenneskelighed og empati, og på hvordan man som ST-redder giver en professionel omsorg, der er tilpasset patientens situation. Det indbefatter, at man på uddannelsen lærer at læse- og håndtere patientens grundlæggende behov, og hvordan man skaber tryghed og tillid i patientkontakten.
- **Observation og livreddende førstehjælp.** ST-reddere udgør leddet mellem eksempelvis patienters hjem og hospitalet. Som ST-redder kan man komme ud for, at patienternes tilstand er betydeligt forværret på afhentningstidspunktet eller bliver det under transporten. Derfor er det altafgørende, at man som ST-redder bliver uddannet til
 - at observere patientens tilstand og omgivelser,
 - at opdage, hvis patientens tilstand forværres,
 - at iværksætte relevant livreddende førstehjælp samt
 - at erkende behov for hjælp og rekvirering af relevant assistance
- **Kommunikation, konflikt- og krisehåndtering.** Som ST-redder kommer man ofte ud for at skulle transportere patienter og pårørende, der er i krise. I den forbindelse er det vigtigt, at man som ST-redder er klædt på til både at kunne agere på en måde, der er hensigtsmæssig for patient og pårørende i situationen, men også at kunne håndtere de følelser, der kan opstå hos en selv i forbindelse med en svær tur. ST-redderen kan også i sit arbejde komme ud for at skulle håndtere irrationel adfærd fra patienter, hvor det ligeledes er vigtigt, at man har redskaberne til at erkende, håndtere, nedtrappe og forhåbentlig løse de opståede konflikter.

Der bør desuden være fokus på, hvordan man som ST-redder generelt tilpasser sin kommunikationsstil, tiltaleformer, spørgeteknik og fysiske kontakt til patienten.

SIMULATION OG PRAKTIK

Sygetransport er et fag, der bedst læres i praksis. Derfor skal man i undervisningssituationen - så vidt muligt – inddrage realistiske og relevante cases, der både skaber grobund for gode refleksioner over virkelighedens processer og forventninger til ST-redderne, men som også giver mulighed for at træne de praktiske opgaver og arbejdsgange, man oplever som ST-redder i hverdagen.

RUS anbefaler desuden, at man under uddannelsen deltager som observatør - først i ST-driften som tredjemand, hvor man får indsigt i, hvor mange forskellige arbejdsområder, man kan have som ST-redder - og derefter som observatør på sygehus/plejehjem/hospice, hvor man får indsigt i, dels hvad hospitalspersonalet skal bruge af information for at kunne modtage patienten og dels får en dybere forståelse for den fysiske og verbale plejeprocess.

KRAV OM ÅRLIG KØRSELSPRAKTIK I FREMTIDENS ST-UDBUD

RUS har som overordnet målsætning, at regionerne i fremtidens præhospitale udbud stiller højere krav til den leverede kvalitet. I forhold til sygetransporten mener RUS, at man i fremtidens ST-udbud f.eks. bør stille krav om, at alle ST-reddere skal gennem en årlig

VISIONER FOR FREMTIDENS LIGGENDE ST-UDDANNELSE

Udarbejdet af Reddernes Udviklingssekretariat i samarbejde med sekretariatets Referencegruppe for Sygetransport

kørselspraktik, hvor deres færdigheder og opgaveløsning gennemgås og vurderes, så man sikrer, at ST-redderne fortsat kan levere en service af høj kvalitet overfor patienterne.

En sådan kørselspraktik kan med fordel tilrettelægges som i Region Sjælland og -Hovedstaden, hvor alle ST-reddere kommer igennem en årlig kørselspraktik, hvor en ST-faglig leder kører med som tredjemand og sammen med de to reddere på ST-bilen gennemgår og udfylder en logbog undervejs. Kørselspraktikkens varighed og indhold tilpasses reddernes situation og erfaring, men varer typisk en enkelt vagt på enten 9 eller 12 timer. Logbogen, der benyttes i Region Sjælland og -Hovedstaden indeholder gennemgang af følgende ST-faglige emner:

- Udstyr til liggende sygetransport, herunder gennemgang af al udstyr til patienthåndtering
- Patientvurdering, -pleje og -overlevering samt førstehjælp og UTH
- Forflytningsteknik
- Hygiejne
- Diverse gældende instrukser
- Kørselsteknik

En sådan ordning anbefaler RUS udbredes til hele landet.

NATIONALE STANDARDER FOR ST-UDDANNELSEN

I dag er der ingen lov eller bekendtgørelse om minimumskrav rettet specifikt mod uddannelse af ST-reddere. Det mener RUS er et uhensigtsmæssigt hul i lovgivningen, der som minimum bør udfyldes med en bekendtgørelsestekst, der sætter specifikke minimumskrav til uddannelsesniveaue for alle reddere beskæftiget med liggende sygetransport.

GRÆNSEDRAGNING MELLEM SYGETRANSPORT OG AMBULANCE

RUS og Referencegruppe Sygetransport arbejder på at styrke ST-uddannelsen på en måde, der ikke kompromitterer grænsedragningen til ambulancefaget. Sygetransportens formål er et andet end ambulancen; nemlig at give en professionel service af høj kvalitet til den *ikke* behandlingskrævende patient. Sygetransporten og ambulancen skal således - nu og i fremtiden - supplere hinanden i transporten af patienter til- fra og i det danske sundhedsvæsen.